

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA.

Az „Udvarhelymegyei Jegyzői-Egyet” hivatalos közlönye.
Előfizetési árak:
egész évre 8 kor. fél évre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fl. — Tanítóknak egész évre 6 korona

Felolós szerkesztő: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számíttatnak. Nyilttér sora
50 fillér. Megjelen hetenként egyszer, 6-8 oldalon vasárnap
A hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

A városi uszoda.

Székelyudvarhely, juli. 8.

Kezd úgy lenni az ember az uszoda kérdésével, — hogy Schopenhaueri hasonlattal éljek — mint a kínai császársággal. Nem érhetem el, tehát minék izgassam magam érte? Beleenyugsom a változathatlanba. Nem leszek kínai császár, azaz hogy nem lesz Székelyudvarhely városnak uszodája, s ezzel — pont. Valóban e sorok írójának bocsánatot kell kérjen a nagy közönségtől, hogy ezzel a témával újra elé merészel állani, noha a sikertelenséget nyomban talán már eleve kell konstataálja. Sőt jól jár, ha nem verik be érte a fejét, amennyiben az uszoda kérdése immár operette témává nőtte ki magát.

Ugyanis a sok sürgetésnek, mely e helyről elhangzott évek multjával foganatja lett, s a hirtelen támadt nemes felbuzdulás aztán össze is hozta az uszoda létesítéséhez szükséges összeg részjegyeit, vagyis beigazolódt, hogy a nagy közönség körében az uszoda igenis olyan szükségletet jelent, mely megérett a megvalósításra, melyet előadni nem lehet, nem szabad. Igen ám, csak hogy a magánvállalkozás belenyújtotta a kezét a dologba, s a részvénytársaság létesítése körül buzgalkodóktól a maga számára foglalta le a megvalósítást. A bizottság felült a szép szónak, a részjegyekre történt befizetéseket visszautalta, mert ime akadt végre olyan vállalkozó, ki első sorban a közönség érdekeit tartja szem előtt.

Kivándorlók kalváriája.

A következő levelet vetjük:

New-York, jun. 2.

Megkísérlem ama keserves megpróbáltatások közlését, melyeken a kivándorló keresztül megy, míg egyáltalán Amerikába, s ott valami keresethez jut.

Hogy hány szem-vizsgálaton, meg hány oltáson megy keresztül pld. egy III. oszt. utas, az nincs megírva a hajótársaságok nyomtatott „szerződésében”, melyet minden utas a hajó jegyéhez kap; abban csak „izletes étkezés”, „példás tisztaság”, — no meg „kényelem” van ígérve. (Ezt a „szerződés”-t szedik el legelőbb az utastól, mihielyt a hajóra szállott...) Nem szölok azokról a szenvedésekről, melyeket a hajó ki kellett állania minden III-ad osztályu utasnak az olasz konyha kotyvasztott „eledel” miatt, a matrózok durva bánásmódja, a zsufoltság folytán fellépő betegségek és ragályok miatt, megirták ezt nálam jobban e lap hasábjain. Ott kezdem a midőn New Yorkba érkezett hajónk.

A New-Yorkba érkezett hajóról a III. oszt. utasokat nem bocsátják partra, hanem egy készenlétben álló kisebb hajón, — az „Immigrant”-on egy szigetre szállítják őket, erős őrizet alatt, nehogy valamelyik megezőkjék. Ez a hajó körülbelül 400-500 utast fogad be, s így 5-6 szor kellett visszatérnie, míg valamennyi III. oszt. utast a szigetre, — Elis Islandra szállította.

Itt kezdődik aztán az igazi inquisitio!

Elis Island börtönszerűleg erődített épületében minden egyes bevándorló újabb szemvizsgálat alá került. Akit hozzátartozója a kellő időben ott vár,

Ez ezelőtt négy esztendővel történt. És azóta sem történt semmi egyéb. A közönség jó része, — kit sorsa egész nyáron ide köt a városhoz — mindig csak ott áll, hol állott a 43-as időkben, t. i. ha fürdeni akar (pedig egy része csak akar), a Küküllő vizét szelvében-hosszában igénybe veheti, természetesen az életbiztonság és közszemérem rovására. Az előbbivel most nem volna baj, mert az idén még senki fia sem fulladt bele a vízbe, tehát erről dissertálni fölösleges, hanem az utóbbival, bizony azal kutyáliter állunk! Az ember, a Küküllőmentén valahogyan meg ne merje próbálni sétálni különösen vasárnap délután, vagy hétköznap este felé, mert ha nő társaságában vetemedik erre a meggondolatlan cselekedetre: fogagnak csikorgatása léssen. Elkezdve itt fenn a vasuti hidnál, hol ifjak és nők elvegyest élvezik a fürdással járó gyönyörűségeket, ki felöltözve, ki anélkül, le egészen a Gergely-féle sósfürdőn alólig, hol meg a bakák örvendeznek a nyárnak — olyan jelenségekkel találkozunk, mely a vért az arczába szökteti és joggal vonja kétségbe, ha vajjon kultur-államban élünk-e?

Egyetlen valamire való városkában sem fürödnek a szabad folyóban, községek, városok ingyen fürdőköt létesítenek. Mert szükségét látják. Mert az ingyenfürdő életmentés, életbiztosítás.

És nálunk ugyancsak az kellene, hogy legyen, mikor a város három közép és még valami hat más intézettel bir, a melyek mindenike meglehetősen magas létszámmal dicsekedik. É hatalmas, ezeret jóval meghaladó létszámhoz csat-

beérkezett embere személyazonosságát igazolhatja, az valahogy kijut a szabad levegőre, — feltéve, hogy nem oly családost ember, kinek valamelyik gyermeke az uton megbetegedett. Mert ez esetben nem szabadulhat, míg gyermeke, — kit a hajó érkezésekor töle erőszakkal elszakítanak és előtte egyelőre ismeretlen helyre szállítanak „gyógyítás” czéljából — vissza nem kerül egészségesen, avagy értesítés a szegény apróság haláláról nem jön. Ha a családapát sok rimánkodás, könyörgéssel mégis kiengednék, feltétlen ott fogják a szerencsétlen anyát, kinek számára nincs onnan szabadulás.

Tegyük fel, hogy az apa valahogy kimenekül a „rabházból”. Mert az ott bentartottakat, — mint később látni fogja a t. olvasó, — rabként kezelik.

A szerencsétlen beteg gyermekétől megfosztott anyát ugyszólván belodítják egy óriási terembe, ahol szászámra ül a terem egyetlen berendezését képező padokon a már ő előtte oda került, nem kevésbé szerencsétlen, síró, kéztördelő, jajveszéklo anya. A néha be-be látogató „őr” az őt kérdésekkel ostromló szerencsétleneknek semminemű felvilágosítást nem nyújt. Részbem, mert nyelvüket nem érti, főképp pedig, mert az ő becses személye erre az érzéketlenségre van már berendezve. Legfeljebb, ha valamelyik siránkozó asszony sokat faggatja, rá ordít, hogy: „go ahead!” (körülbelül ennyit mond vele: takarodj!) Egymástól kérnek tehát felvilágosítást a szegény befogott anyák. Egyiknek a gyermeke tüdőgyuladást, másiké szembajt, harmadiké ragályos betegséget, negyediké torokgyuladást stb. kapott, de hogy hova lett a tőlük elragadott beteg gyermek, s velük most mi leszen itt, egyik se tudja megmondani. Csáladjuk többi tagjától és férjüktől elszakítva itt a négy fal között szinte őrdönge kiáltoznak segélyért, felszabadulásért, legalább felvilágosításért.

lakozik a sok mindenféle hivatal és intézet az ő még több tisztviselőjével és a katonaság, akiknek e város — eltekintve a fejlődés kezdetén lévő sétatértől — valljuk be őszintén, poros utcáinál, miazmás viznél bizony-bizony alig nyujt többet a közegészséget illetőleg.

Az uszoda ügye azzal azonban, hogy a magánvállalkozás dugába döntötte, napirendről nem kerülhet le, s nem lehet egy város közönségét éveken át csak jó szóval kitartani, a reménynek teljes kizárásával. Az uszoda kérdése lényegesebb a villanyvilágításnál, az aszfaltjár-dánál, mivel itt ember életéről és közegészség-ügyről van szó, mivel sokan vagyunk, kiket végzetünk nyáron át is e városhoz köt, s nem engedhetjük meg a fürdőzés drága, bár egészséges luxusát.

Szükséges tehát, hogy társadalmunk azon tényezői, kik megérteni és értékelni tudják az uszoda jelentőségét, újra akcióba lépjenek s így lehetővé tegyék, hogy az uszoda még a nyár folyamán létesülhessen. Fogjon össze a társadalom, képviselőtestület, a Korcsolya-egylet, s az eredmény nyomon fogja követni ténykedésüket.

Az uszodát, amint azt már kifejtettük, részjegyek alapján gondoljuk megteremthetőnek. Az az intelligens társaság, mely a multkor belátva az uszoda szükségét, részjegyeket jegyzett, — az bizonyára ma is fenntartja ebbeli szándékát. Az így megalakult társaság a Korcsolya-egylettel kötendő szerződés után a korcsolya pálya medenczjének nyugati oldalán építtet mintegy 30-40 kabint, míg a pályát a délnyugati ol-

A kiszabadult férj ezalatt első feladatának tartja neje kiszabadítását. Ez legtöbbször az izr. vallásuknak sikerül, minthogy a new yorki zsidó egylet („United Hebrew Charities”) szavatol azon anyákért, kiket az ő ajánlata folytán később az Ellis Islandi hatalmas Watschorn, az „Office of the com. missionary” főnöke illetve ő maga a „commissioner” rendeletileg kibocsájt.

Ugyanis állítólag többször előfordult, hogy a hajóról az amerikai kórházak valamelyikébe szállított beteg gyermekek átvételéért, — mikor azok már felgyógyultak, — senki sem jelentkezett s így azok az Egyes. Államok terhén visszamaradtak. Ily esetek kikerülése végett fogják benn az anyát Elis Islandon, míg beteg gyermekéről oda értesítés érkezik — átvetheti-e újra, avagy világgá mehet: gyermekét gyászolandó...

Ha tehát a zsidó egylet, melynek buzgó vezetője J. J. Lipsitch — szavatol oly értelemben, hogy az anya jelentkezni fog meghívásakor gyermeke érdekében, ugy kibocsátják az anyát. Megjegyzendő, viszont a férjnek kell előbb beszereznie egy amerikai ismerőseitől, — ki ott már állampolgár — egy „jótálló levelet”, melyben az viszont a zsidó hitközség-nél szavatol az anya jelentkezéseért. Míg a szegény férj kétségbeesetten lótfut és nyélbe üti ezt a „keserves sikert”, azalatt persze gondolnia se lehet arra, hogy eltűnt gyermeke hollétét kutassa, sem pedig arra, hogy kereset után kellenék néznie.

Szó sem lehet még most erről. Hogy a szegény feleség mint szenved, hogyan él kiszabadításáig, arról mit sem tud a férj, de eleget megtud utóbb!...

Ime: Dőlben cseppetnek, s egyenként megszámlálva indítják utak a beorekedt szerencsétlenséket.

dalon mint egy méterrel megmélyített, hogy az uszók és ugrók elegendő mély vízzel rendelkezzenek. A fürdési díjat megállapítja, úgy amint először is tervezte, 10 fillérben, melyből az alapítóknak külön engedményt ad.

A pályát, illetve uszodát nem kell kerítés-sel körülvenni, mivel a most meglevő földrakás a belátást teljesen elzárja s így a prüdériának is elég van téve.

Ime, készen van az uszoda; melynek előnye: 1. a város közepén fekszik s így könnyen megközelíthető, 2. friss vize van állandóan, 3. árvízveszélynek nincsen kitéve, s miután társaság tulajdona 4. a fürdési díjak is tetszés szerint korlátozhatók.

Nálunk az élet olcsó. Pedig kevesen vagyunk és Széchenyi híres mondását, minden második ember csitálja. Egy-egy vízbe fult temetésére elmegyünk, a gyerekekre reá parancsolunk, hogy be ne merészkedjenek a vízbe és ne volna annyi energiánk, ne volna annyi összetartás bennünk, hogy ezt a közegészséget szolgáló ideát megvalósítsuk?

Elvégre a drágaság közepette nem fizethetjük meg életszükségeiteinket életünk kockázatával. Ha a léleknek van temploma, legyen a testnek is. Olyan, melyben megfürödhessék a szegény is. Ne legyen privilégiuma a gazdagnak, a tisztaság. Erre ne is gondoljunk: mert mihielyt privilegiumnak nézik a tisztaságot, nem él vele sok ember. A megengedett jogot inkább megunja az ember, mint a meg nem engedettet és utoljára is csak a piszkos emberek száma szaporodnak.

Ezt mondja a logika, a mely furcsa ugyan, de alapjában véve igaz. És igaz az is, hogy az uszoda: életmentő. Igaz az is, hogy szegénynek, gazdagnak egyaránt meg kell fürödni. Védett helyen, hol nem ful bele sem a szülő, sem a gyermek.

Felvetettük az eszmét újból, mivel aktualitása égető, s a fölött napirendre térni többé nem lehet. A dolog megoldása nem ütközik semmi különös nehézségbe, csak éppen egy kis

jóindulattal kell hozzá kezdeni. Bizunk abban, hogy ez a kis jóindulat ekkora értelmiséggel bíró város társadalmából csak kikerül.

KRÓNIKÁS JEGYZETEK.

Székelyudvarhely, jul. 9.

Szomorú okmány.

Kormányprogramokban tulajdonképpen nem az a fő, amit kimondanak, hanem az, amit elhallgatnak. Nem is vehetjük tehát biztosra, hogy akként fog a kormány tevékenysége haladói, ahogyan azt a trónbeszédre tervezett válaszfelirat kirajzolja. Sok szabályozója van annak a tevékenységnek. Felülről és alulról jövő befolyások, mik az eszményiesen indult munkát is megzavarják, jó formájából kiszökentik, vagy a rosszul kezdett munkát is jóra fordítják. A kormányok egyéniségét ezek szerint bizonyos mult után lehet igazi kritika alá venni. A történelemnek kell ítéletet mondania; a történelemnek kell jellemekről s munkaeredményekről megállapításokat tennie.

Ha tehát a hét politikai eseményeiben előtérbe került válaszfeliratra gondolunk, elsősorban is tárgyilagosan azt kell kimondanunk, hogy akik a felirattól a kormány működését kívánják kritizálni, azok nem kritizálnak, csak jóslatokat mondanak. Mi igeis e válaszfelirat politikai jelentőségét nem tagadjuk, de azt a kormány működésére befolyással bíró ötletek közül csak az előtteleket egyikének tartjuk, semmi egyébnek. Jöhetnek ennél a kormánynak jobb, sőt rosszabb ötletei is, amelyek szerint majd cselekvései idomulnak.

Mi azonban a válaszfeliratban is nem a jövődőt keressük, nem a program előre kimondását, hanem a történelem okmányát. Ebből a szempontból nézve pedig szomorú okmány az a felirat. Mert van benne olyan megállapítás, ami az egészet átönti a maga mázával s az egész tartalomnak olyan külsőt ad, ami hajbökölő meglepődés látszatában mutatja be a nemzetet. És ez a külsőség a feliratnak azon pathetikus fejezete, mely a kiegyezés nagy művének mélyebbre való gyökerezéséről, s a nemzet életében beállott és messze kiható fordulópont megérkezéséről beszél.

Vajjon mi ez a fordulópont? A kiegyezés művének mélyebbre való gyökerezése? Hiszen ez a mélyebb gyökerezés észlelése tulajdonképpen annak a föltételezése, hogy 1867 óta a kiegyezés nem tudott közöttünk eléggé meggyökerezni. Már pedig ez nagyon hamis beszéd, most éppen ellenkezőleg azt

tapasztalhatjuk, hogy a kiegyezés közjogi ellenzéke is hozzájárult a kiegyezés által létesített alapokhoz. Ha tehát a kiegyezés művének mélyebb gyökerezését a mostani munkapárti győzelem idejére tesszük, akkor ellene mondunk a történelemnek, vagy a kiegyezés művét képzeljük el tévesen. És bizonyára ez az utóbbi eset áll fenn a kormánypárti válaszfeliratnál, mely a kiegyezés nagy művének lényegét nem a király és nemzet kölcsönös egyetértésében, hanem a nemzetnek a király bármely akaratával való feltétlen egyetértésében keresi. Csakis a kiegyezés ilyen értelmezése mellett állithatja valaki, hogy csak most gyökerezett mélyebbre nálunk a kiegyezés.

A kiegyezésnek ilyen nemzetet visszafajító felfogása nem méltó hozzánk, mert a nemzet életének nagy lebecsülése. Önállóságának egyszerű elhallgatása, sőt ez önállóság érzésének teljes hiányaként az állapot fordulópontként dicsérni, igazán végzetes tévedés. Fordulópont hiszen van lefelé, is fölfelé is. A nemzetek azonban csak a fölfelé ható fordulópontokra lehetnek büszkéek. Mikor egy nemzet egy történelmi okmányban a lefelé, a visszafelé irányuló, a stagnálásokat jelentő fordulópontokat is büszkén emlegeti, akkor annak a nemzetnek elveszett az élet iránt való érzéke.

A sztrájk-eszme hódítása.

Szó volt róla egész komolyan, hogy a postások is, meg a tanárok is sztrájkba lépnek, mert fizetésben való előlépésüket az időre nem biztosítja a kormány. A sztrájk modus vivendi-jének alkalmazása tehát kezd igazságos küzdelemként feltűnni ott is, ahol a kötelességteljesítést büszkeségnek tartották. A kötelességek megtagadásának fegyveréhez kezdi szoktatni magát olyan társadalmi réteg is, hol a szellemi munkával való foglalkozás a túlnyomó s hol éppen e miatt a lelkiismeretesség is érzékenyebb. De im, a haladó élet a kötelesség-érzetnél, a lelkiismeretességnél is hatalmasabb érzéssel kezdi áthatni az embereket. A megélhetés szükségének érzése elemi erővel kezd fellépni ott is, ahol ezt az érzést eddig az intelligencia túrelmével csitították.

Hiábavaló dolog ezek miatt nagyképu erkölcs-bíráskodással felháborodni. A kötelességtudás és a lelkiismeretesség magukban véde igen szép erények. Nemzedékek előtt jó példának erejével hatnak. Nagy munkák, nagy eredmények elérésének az utjai. Sok szellemi erőt vesznek igénybe, tehát sok szellemi erő meglételést bizonyítják. És igen jól esik, ha intelligens pályán lévő embereinkről eldicsekedhetjük, hogy ilyen sok szellemi erővel rendelkez-

Több folyosón át kalauzolja őket vezetőjük, míg ismét egy „terembe“ érnek. Otthon még nem láttam belülről népkonyhát, de azt hiszem, így nézhet ki, mint ez az „étkező terem“ . . .

A hosszú, terítetlen asztalok körül, padokon sorba elhelyezkednek az ide tereltek. A piszkos asztalokra helyenként hétébe főtt burgonya és kenyérdarabok vannak felhalmozva. Mindenki részére egy tányér, melyben bizonytalan színű és ízű leves, hus és aprított zöldség van együtt. Egy rozsdás szélű bádóg kanál is van a tányér mellett. Ez az élet járja minden délben egyformán, a hónapokon át befogottak kikerülhetetlen megundorodását, megcsömörlését idézván elő. Ot órákor ugyanily módon kell újra asztalhoz ülni és vajas kenyér, meg aszalt szilva a menü . . . Este 7 órákor léghuzatos czellákba terelik a szerencsétlen befogottakat, s ott sűrűn egy más tetejére erősített vaságyakban foglalhatják el kedves nyughelyüket. Egy vaságy felett még kettő van, tehát három „emeletesek“ az ágyak. Közöttük éppen annyi a hely, hogy egy ember oldaltfordulva elmeget mellette. Öltözéshez, vetkőzéshez már csak benn az ágyban van helye. Két pokrócz képezi az ágyeműt. Egyik vánkosnak, másik takarónak lesz összehajtvva. Reggel hat órákor csengetnek, s az ajtón dörömbölnek. Mindenki köteles felkelni s diszes reggelijéhez sietni. Tej és kenyér jár ki. Aztán ismét valamennyit visszavezetik számozás mellett abba a „terembe“, ahol az egész napot töltötte tegnap. S ott lesbethi újra, hogy hirt kapjon beteg gyermeke felől.

A zsidó egyesület, vagy az amerikai magyar menház segítségével kiszabadultak legalább felkereshetik beteg gyermekeiket a kórházban. Hogy hol és mily módon, arra is rátérnek. De a legnagyobb része az idekerült szerencsétlen anyáknak hetekig itt sanylik. Férfjének meg van engedve, hogy naponta egy órai időtartamra fölkereshesse, de egy órát adnak melléje. A szegény férj már csak amiatt is, hogy

New Yorkból, vagy kereseti helyének bármely más vidékéről utazzék ide felesége látogatására, vigasztalására, hátráltatva van munkájában. Mint kezdő, ha van is keresete, az igen csekély, s ebből ezt a sok utiköltséget fedezi, feleségének is iparkodik egy-egy falatot becsempészni, beteg gyermekéhez is ő jár azallat. S hányszor okozza e körülmény, hogy a mulasztások által kenyerét veszíti!

Igazságtalanság, vérlázító jogtalanság a gyermekétől megfosztott anya bentartása Elis Islandon és vérlázítóbb az az életmód, melyet ott folytat, a bánásmód, melyben részesül! Nem is csoda, hogy sokan nem élik túl szabadulásukat, elepeszti, sirba viszi őket a beteg gyermek utáni fájdalom, a család többi tagjaitól való elszakítás, s megőrjiti őket az elzártság tudata, megbénul észjárásuk, mert nincs ki szóljon hozzájuk, nincs ki választ és felvilágosítást adjon kétségbeesett kérdéseikre. Ha a férj oda is kerül egy-egy órára, az nem pótolhatja az egész nap és egész éjjel átszenvedetteket!

Mily üdvös lenne, hogy az ittani osztrák-magyar konzulátus, vagy a magyar menház útján a magyar kormány meggyőződést szerezhetne az inquisitio idejében való bánásmódról és szabályokról, melyek nyomása alatt annyi jó magyar anya szenved és elpusztul Elis Islandon! . . . Mily kívánatos már ez állapotok orvoslása!

Az amerikai magyar menház nem vonja ki magát a szerencsétlen munkanélküli magyarok segélyezése alól, ha pénztára megengedi. (Mert az is gyakran apad ki teljesen.) Egy emberük is van, ki hetenkint 1—2-szer befogott magyar asszonyok között jár, hogy amennyiben tőle telik, felvilágosítást nyújthasson egy-egy kérdésre. De előbb neki is tudakozódnia kell, hogy van pl. a kérdészett gyermek és hol, s csak legközelebbi jövetelekor adhat választ.

A bevándorolt ragályos betegségu gyermekek

részére épült egy kórház már sok évvel ezelőtt Brooklynban, a temető határában.

Brooklyn ugy van összekötve hidak által New Yorkkal, mint Pest Budával, tehát ennek a városnak, (mely jóval nagyobb Budánál) a végén van az említett kórház, neve: „Kingston Aven. Hospital.“ Jaj annak, kinek gyermeke ide kerül!

A meggyötört szülőknek kereset után kell, hogy nézzenek. Agyonkínzott lelkük nem elég erős egyelőre a küzdelemhez. S hozzá oly rosszak, nyomoruságosak a viszonyok Amerikában.

A mi szegény kivándoroltunk mászkál fűzfához munkáért, megeshi azon pár fillért, melyet a kivándorlási ügyök és annak szövetségesei utazás közben tőle ki nem szorítottak, s midőn ezeknek is végre járt, akkor, ha ugyan elég szerencsés, hogy olyanokra találjon, barátai vagy rokonai kegyén tengődik napról-napra, várva a kenyérkereseti alkalmatosságot.

De szívesen fordulna most már vissza! . . .

Visszatartja őt egyrészt a szégyenérzet, másrészt az utiköltség hiánya, no meg az az elhagyott kis sir, mely első szerzeményévé lőn az amerikai borzalmas törvények és a „Kingston Aven Hospital“ kegyéből!

Szégyenérzete arra bírja, hogy valódi helyzetét takargatva, lehetőleg szépet és jót írjon haza.

Az utiköltség hiánya pedig ott tartja Amerikában, s megkezdődik, illetve folytatódik Golgotájá, melylyel a könnyenhibősegeért bünhődik.

S ha szíve panaszát az amerikaiak nem értik, nem hallgatják meg, van hol kisírnia bánatát, ott van Brooklynban a temető árkan egy kis elhagyott sir! . . .

R. A.-né

nek. Hanem ezek a dicsekedni való dolgok mind csak másodlagos jelenségek, mind csak fölöslegei az alapjukban kielégített életnek. Eredményei a lehető megelégedésnek. Ha tehát társadalmi berendezkedésünk nem olyan, hogy éppen a szellemi munkások a maga anyagi szükségleteit biztosítani tudja, akkor ne követeljünk attól a szellemi munkástól fölösleges örökifejtéseket.

Igazságos megítélése csak a szempontból lehet annak a ténynek, hogy az intelligens pályák emberei is kezdenek hajlani a kötelesség megtagadásának küzdelmére. Nem lehet zordon arccal emiatt rájuk kiabálni, hogy hova tették kötelességtudásukat és lelkiismeretességüket. Eddig ezekkel az erényekkel dolgoztak s bizonyára igen megszokták ezeket. Nekik fáj tehát a legjobban, hogy a megszokott lelki állapottól való, szinte erőszakos elszakadásra készülődjenek. De a megélhetés gondja, a nélkülözések fájdalma még erősebben kinozza őket, s ez a kin mind egy-egy részlete az életosztónak, mely az emberek fölött a leghatalmasabb parancsoló.

Nem az intelligens pályák embereire kell haragudunk tehát, hanem hibáztatnunk kell azt a késlekedést, mely az intelligens emberek türelmét a végsőig ki akarja aknázni. Az állam, vagy akármi munkaadója ezeknek az embereknek, csak úgy biztosíthatja az ő kötelességtudásuk és lelkiismeretességük erőnyeit, ha előrelátóan gondoskodik az ő anyagi szükségleteikről. Előrelátóan, vagyis úgy, hogy az illető alkalmazottak előre védve legyenek az anyagi élet minden várható fejlődésével s több igényűségével szemben. Ez az államra, vagy egyéb munkaadóra is gazdaságosabb lenne; eltekintve attól, hogy az életét és egész szellemét odaadó alkalmazottal szemben humánus cselekedet is volna. Mert ha a nélkülözéseket megelőzzük, akkor nem szorul az illető tisztviselő, vagy tanár adósságokra, s ha nem szorul adósságokra, akkor nem szorul a fizetések emelésének mind gyakoribb sürgetésére se.

Megelőzni a nélkülözést és nem utána czamogni, ez az igazi segítség. Hogy nincs rá az államnak pénze, ez nagyon banális kifogás. Mi hasonló banális ellenvetéssel kérhetjük, hogy a nagyhatalmi cifraságokra mért van annyi tenger millió? Ebből a tengerből egynéhány csöpp is elég volna, hogy az állam szellemi tökéletesedésén dolgozó alkalmazottak szociális helyzetét kielégítővé tegye...

HIREK.

Székeludvarhely, július 10.

Vasárnapi krónika.

A hogy olvasom a Pesti Hirlapban Molnár Ferencnek Vasárnapi krónikáját, igazat adok magamban, hogy ha minden ember, férfi, asszony és gyermek értene is a politikához, úgy se bizonyos, hogy a mostani hetekben más ne foglalkoztatná a gondolkodást, mint csak a megyei politika és ennek járuléka. Imhol beköszöntött a nyári sasion, s nagy a küzködés, a kapkodás, az erőszakoskodás mindenfelé, minden rétegben, hogy a cifra, nagyzó parvenü rész is a társadalomnak felszínén maradhasson. A kis- és nagy bankokban, szövetkezetekben nem csak nálunk, de mindenfelé folyton meleg a kilincs, az ügyvédek mind foglalást és végrehajtást kérő blankettákat töltenek ki, majd egyezkednek, halasztanak s a kincstárnak remlít haszna van bélyegből. De míg a férj a jó zsiránokat hajszolja, kapacitálja — az asszony a fényes boltokat járja, a divatkalapokat forgatja, tanulmányozza, tudakozódik, kutat, fűrkész, hogy a nálánál egy fokkal magasabban levők mit rendeltek, hogy ugyanazt parancsolja ő is, majd kikeresi az árát a férj, vagy várhat a kereskedő. Szóval sürgősen rendezik a garderobot, mert beköszöntött a fűrdőszeton.

Szóféleképpen bonyodalmas, vakmerő és sikamlós ez a mi életrendünk, ha nincs benne realitás számadás s a jövedelemhez pontosan alkalmazkodó berendezés. Nem új dolog, sokszor el volt mondva, hogy széles Magyarországon talán sehol sem él puczosabban, fiaczosabban (!) a latinai középosztály, mint erre mifelénk, a mi már polgárságunkat is kikezdte, kiknek női selyemben járnak, sokszor jól ismerik a festéket, s kalapjuk nem is kalap, ha ára husz koronán alól van.

A társasélet ételszabályai könyörtelenek. Aki nem uszik az árral, az eltemetődik. A vakmerőbb és élelmesebb élébe kerül, oda, ahol talán hízélgéssel érvényesítheti magát, a másik elmarad és veszít, mint az a játékos, aki az utolsó tétet már nem kockáztatja meg, mert az a következő napra kell ebédre. A szegény ember becsületes, hivalkodás nélkül való jó munkája, törekvése, ebben a tologásban nem látszik meg; a reklám, a nagydob nélkül — melyet a balga közönség észrevétel nélkül szolgált a kapaszkodók és pöffeszkedők eme taborának — észre sem veszik, akár mily jelentős állást töltson be. Valójában

fejetejére állított logika az, hogy akinek lyukas a cipője s alig telik foltra, az selyemben vásárolt kőntőben járhatja életéparját, hogy gazdagságnak, jómódnak lássák a szegénységét; a tehetségtelen kiabálva tör magának utat és a leghitványabb portéka elfogy a nagy végeledés reklauozása közben.

Igy a nyári sasionba, a fűrdőidény előtt lehetetlen ezeket észre nem venni, mivel a küzdelem jelenségei fölötté kirívónak jelentkeznek.

Azonban gondolkodni felettük legfőbb ideje, mert felmerült a kérdés, hogy mikor fog sor kerülni arra, hogy az intelligens osztály, a nagyváros nyomor, segítsen magamagán, tultegye magát az üres előlételeken és számár konvencziókon, jó példával járjon elől a polgárságnak, — amely haszontalan, tudatlan életmódját, ő tőlük vette át — s a társadalmi érintkezés ne csak a fényűzés és megélhetés küzdelmét jelentse, hanem a becsületes munkálkodást, a józan, takarékos életmódot, a rangkorság betegségére nélkül.

A mostani társasélet tartalma nagyon keveset jelent. Mulatságainkon, szellemi időtöltéseinkben társas és bizalmas összejöveteleinknél legkevesebb van a hasznosból, legtöbb a léhaságból és idegenmajmolásból, s — ami éppen a városnak különlegessége, — a rágalmazásból, üres, ostoba pletykák állandó kolportálásából, amelyeknek soha sem akad gazdájuk és a melyben — sajtáságos — férfaink is tekintélyes szerepet játszanak, őszinteség nélkül, kárörömmel bőségesen telítve.

Az a hang, mely ma társaséletünkben lábra kapott, joggal enged következtetni, hogy korunk szegény valódi jellemekben, egészséges természetekben, önálló és szilárd férfiakban. És a már léna, üres társadalmi viszonyokban, amikor a nő értéke és a családi élet szentsége annyira devalválódott, nem csoda, ha a társadalom nevelése oda irányul, hogy átlag embereket és nem önálló egyéniségeket neveljen, amidő a társaságtól szabadalmazott ficusok olyan hangot, olyan tonust honosítottak meg a szellemi szegénységben sanyilódó asszonyok szalonjaiban, amelytől a jobb izlésű ember szánakozva fordul el.

Ökénytelen tolu fel a kérdés, vajjon nem kellene újból a tüzes nyelveknek leszállaniok, hogy napsugaras verőfényt hintsenek a társadalom léves gondolkodásába? Vajjon nem a századok előtti ostoba előlételek kisértene napjainkban is? Szálljatok le tehát tüzes nyelvek társadalmunkba, s erős tűzlángokkal perzseljétek le róla a szennyet, a megrögzött előlételet. Égessétek le az emberek szívéből a kemény kérget, amely nem engedi érvényesülni a jóindulatok diadalát, hanem lehuza rágalmazással, ponzos pletykákkal a poklok értengerébe mindazt, ami jobb sorsra érdemes; rég nem volt annyira szükség eljövetelekre, mint most, midőn a társadalom az üres konvencziók, nagyzási hóbortok fertőjébe szinte elmerül, s fuldokolva kapkod levődjébe a gyilkos atmoszférában.

Az első magyar unitárius.

Ünnepre készülnek a magyar unitáriusok. Az idén van — napja bizonytalan — Dávid Ferenc születésének négyszázados évfordulója. Az unitárius egyháznak magyar földön megalapítója, az egyistenhívők apostola, a magyar unitáriusok első püspöke s a reformátusoknak is Erdélyben első főpásztora volt Dávid Ferenc. És, a miért mindeneket érdekelhet pályafutása, valóságos megzemélyesítője a nagy reformáczióknak, a hitében megzavart, új utakra eredt léleknek megtestesítője, ki sorra harciosa volt valamennyi vallásfelekezetnek s végezetül is élete rahszágban fogott el olyan tanokért, a melyek már saját hveit is ellene fordították.

Dávid Ferenc 1510 ben született Kolozsvárott, valószínűleg szász nemzetségből. Katholikusnak született s az első közt volt Erdélyben, ki elhagyta egyházát és a beztercevidéki papsággal áttért Luther hitére. 1555 ben már lelkesze az új vallásnak, és szónoki hire, buzgósa, kegyessége s tudományá három nagy egyházközséget vetélkedésre viz érette. Kassa, Szeben és Kolozsvár egyidejűleg invitálja. Marad szülőtte földjén, hol egy esztendő mulva, 1556-ban már püspöke az országnak, a kisebb magyar hazának.

Közben terjedni kezd Erdélyben a kálvinizmus. Kálmáncsehi Márton és Meliusz Péter térítők utra kelnek a Királyhágon tul és meggyőzik magát a lutheránus püspököt is. Dávid lemond püspöki méltóságáról s maga is apostolává lesz Kálvin tanának 1564-ben az enyedi zsinaton győz a magyarság, mely ekkor már jobbára kálvinista, a szász nemzetet, mely megmarad Luther hitén. A kálvinizmus külön egyházi szervezetet alakít s első püspökéül megválasztja Dávid Ferencet. Az üzött lélek azonban itt sem áll meg. Két esztendő mulva már nemcsak maga Dávid, hanem az ő térítő munkássága folytán az erdélyi magyarság nagy része is — unitáriussá lett s az új vallást 1566. márczius 15-én a tordai gyűlésen hivatalosan kihirdetik.

Az egy isten hívés s a Jézus igaz istensége elleni tan már a kereszténység első századaiból való. Gyökeret verni azonban csak a nagy reformáczió küzdelmei közben tudott.

Samosatai Pál antiochiai püspök már a harmadik században híveket szerzett tanának, különösen Szíriában, hirdetőn, hogy az Ige (Jézus) nem külön isteni személy, hanem az emberben munkáló isteni értelem. Nagyobb mozgalmat keltett Arius alexandriai pap, a ki enyhébb formában ugyanazt hirdette, mint Samosatai Pál. Szerinte Krisztus csak hasonló az Istenhez, de nem egylényegű vele s nem öröktől való.

Az eretnekekkel szemben a niceai zsinat (325-ben) kimondotta Krisztus igaz istenségét, a konstanci zsinat pedig (381-ben) a Szentlélek külön istenségét, dogmába foglalva ilyképpen a Szentháromságot.

Az unitárius vallásnak mai formájában való megalapítója: Servet Mihály spanyol orvos, a kinek tanát azonban Kálvin elítélte és a reformátort Genfben máglyára is vitte. Legnagyobb hódítást az unitarizmus Lengyelországban tett. Socinus Faustus apostolkodik itt s 1579 ben már háromszáz eklézsiája van az új felekezetnek.

Lengyelországból jött át hazánkba is az új tan. Blandrata György, János Zsigmond fejedelem orvosa kezdte hirdetni s ő hódította meg Dávidot is. Tulajdonképpen terjesztője és megértetője azonban mégis Dávid Ferenc, a ki az új hit védelmében harcra kél saját hitorsosaival s eddig való küzdőtársával, a szenvedélyes Méliusz Péterrel. Nyilvános viták folynak a kálvinisták és unitáriusok: Dávid és Méliusz között Gyulafehérváron, Tordán, Váradon és politikai okokból pártjára kél az új hitnek maga a fejedelem is. Azt remélte, hogy ebben egyesülni fog a lutheránus szászok s a kálvinista magyarsággal.

Tíz esztendő alatt vagy négyszáz egyházközségek alakul az unitáriusoknak Erdélyben. A Kóri családok nagyrésze hívévé lesz: a Bethlen-, Fournis-, Mikes-, Mikó-, Kemény-, Csáki-, Dániel család. Az 1571. évi marosvásárhelyi országgyűlés elismert vallásfelekezetnek jelenti ki az unitárius egyházat. És térítők mennek nagy Magyarországra is, hol a Dunántul és Kassa vidékén szereznek híveket.

Megfogyatkozott azonban az unitáriusok s a kálvinisták száma is Báthory István s még inkább Báthory Zsigmond fejedelemsege idején. Az Erdélybe telepített jezsuiták rohamosan hódítanak köztük. Mégis a legtöbb baj akkor zudult az unitáriusokra, mikor Dávid Ferenc felhevült, ujtó lelke még tovább szállt és vitákat indított, könyveket irt Jézus imádása ellen. Maguk az unitáriusok, mestere: Blandrata is ellene fordultak ekkor s a fejedelem, mint hitujtót, 1579 ben örökös fogságra vetette a dévai várban.

A fogság azonban nem tartott soká. Még abban az esztendőben, november 15-én meghalt a fogoly ujtó, a kinek életén sohase volt nyugovása s a ki tévedései s zavarkeltő igazításai ellenére is személy szerint egyike a magyar reformáczió legazimpatikusabb alakjainak. Tudós, megvesztegetőn ékes szóló, fáradhatatlan és meggyőződés, ha sokszor változtatja is, a mit jobbnak hisz és tud, vérrel is kéz megpecsételni.

h. ó.

Városrendezés.

Lapunk múlt számában irt „Városrendezés” című cikkünkre vonatkozólag Bodó Ferenc városi főmérnök úrtól a következő sorokat vettük.

Tisztelt Szerkesztő úr! Becses lapjának folyó évi július hó 3-iki 28. számában megjelent „Városrendezés” című vezércikkében foglaltakat nem hagyhatom észrevétel nélkül, mert mint városi mérnököt nemcsak érdekel, hanem némiképpen az én czirkulusaimat is érinti, amennyiben az én szakmámba vágó dolgokat, habár úgy általánosságban, de mégis elég alaposággal kívánja tárgyalni.

Mindnyájunk előtt ismeretes dolog, hogy az államhatalom a székelyfölddel mostoha módon bánit el eddig a multban, s nem sokat törődik a jelenben sem. Hogy a kultúra mégis utat tört felénk is, azt főképp a székelyföldi társadalom szívós és kitartó munkájának lehet köszönni. Ilyen kitartó munkának és erős küzdelemnek gyümölcse a mi vicimális vasutunk is, mely a civilizáczió hálózatába a mi szegény elhagyott városunkat bekapcsolta s impulzust adott a fejlődésnek és haladásnak minden téren, — a kezdte kiragadni elmaradottságából a vidéket, de főleg városunkat.

Hogy a fejlődés nem ment oly gyors tempóba, mint azt várni lehetett volna, — azt leginkább az elégtelen anyagi eszközökben, szegénységünkben kell keresnünk — de másfelől abban is, hogy hiányzott a város vezető elemeiben a vállalkozó szellem és az új dolgok iránti érzék, a város közönségében pedig

a modern eszmék iránti fogékonyság s a bátorság a hasznos dolgok következtetésére keresztülvitelére. Igen sok Pató Pál volt és van ma is városunkban s hogy mégis annyi sok évi (20 évi) vajadás után egy egészséges eszme kipattant valahára, az valószínű Istencsodája, pedig voltak elegendő, kik állandóan csiholták s mégis alig fogott szikrát a maradásig taplója. De már mindegy, csak egyszer meggyuladt, mert a lelkesedés ezen első tüzenél most már fel lehet gyújtani a többi, még alvó eszmék egész seregét, csak aztán ne legyen ebből szalmaláng, mely hamar fellobban, de annál hamarabb ki is alszik, — hanem kövesse tett is a komoly elhatározást.

Egy fecske nem jelent tavaszt, egy dolog sikeres megoldása még nem virágoztatja fel a várost, mert oly sok megoldásra váró feladattal áll a város szemben, hogy évszázadok mulasztását csak hosszú idő át lehet helyrehozni, melynek sikere azonban a rendszeres beosztásról függ, s különösen a hasznosnak és célszerűnek létesítését előbbre helyezi a fényűzésnél és luksuszánál.

Hogy mik ezek a hasznos dolgok, röviden a következőkben sorolom fel:

1. Az *éleltszükségletek*, melyeket nem nélkülözhet az ember és a melyektől élete, egészsége függ. Ilyen a jó ivóvíz, tisztaság és rend, mely az egészség első kelleke.

2. *Községi életi dolgok*, melyek alapját képezik az 1. pontban felsorolt éleltszükségleteknek: minő a *vízvezeték, csatornázás, célszerű építkezések, egészség lakások, utak, utcák szabályozása és azok tisztán tartása*; modern világítás, a mi részben megoldást nyert a villamvilágítás behozatalával; továbbá a gyalogjáró közönség részére létesített és még létesítendő aszfalt burkolattal ellátott járdákban.

3. *Helyes és czéludatos politika*, t. i. nemcsak a meglévő vagyon és anyagi örök célszerű kibaszalása, hanem új pénzforrások keresése, a város jövedelmének fokozatos emelése, — az adózó polgárok minden további megterhelése nélkül, — vagyis a helyes gazdálkodás a város mindennemlő vagyooával, ujakoak olcsón való beszerzésére, és a régielkuek intenzivebb módoni használása által.

A részletekre áttérve, nagyjában felsorolom mindazon *teendőket*, melyeknek elvégzése a város főfeladata.

1. A város utcáinak *felmérése, bejelentése* s ennek alapján az *utszabályozási vonalak megállapítása, vízvezeték és csatornázási tervek készítése és létesítése.*

2. Középületek létesítése, u m. *új városháza, elemi iskola, polgári lényiskola és törvénytársi palota* építése a sétátér mellett parcellázás alatti területeken.

3. A sétátér melletti területek *felparcellázása* és azok *értékesítése*, hogy ott egy modern városrész keletkezhesék, mely által a lakás mizeria jó időre megszűnnek.

4. A törbe vett és elhalszthatatlan *új utovonal kiépítése* a Barátoktól a sétátérrel át a vasutig s onnan Szombathelyre a törvényhatósági ut áthelyezése, mely utóbbit az állam hajtáná végre.

5. A Király-utca *kinyitása* a Bethlen-utcára, az Attila utcának *kinyitása* a Bethlen-utcára a Nagy Miklós telkén át.

6. A Kornis-utca *kinyitása* a villamtelepüel a fapiacra, mely a megvalósulás stádiumában van az által, hogy a Barabás János féle telket a város már megszerezte, a mi életrevaló eszme volt.

7. A Pálos-utca *kinyitása* az új gimnázium előtti új utra, mely a piac térrre hozza a forgalmat a Caere-utczából, továbbá a Pálos-utczai városkertje felparcellázódhatnék s abból a város új jövedelmi forrást nyerhetne.

8. Az összes utcák *újra burkolása* más célszerűbb burkoló anyaggal, p. o. kis kockakövel vagy aszfalttal.

9. *Új hidak építése* a Kőkereszt, Ferenczi István előtti és a Gyarmathy Ferenc előtti Varga-patak átkelésénél.

10. A ref. egyház temploma körüli *bódék lerombolása.*

11. A régi városháza és a varga-csizmadia boltok *lebontása.*

12. Ugyanott ezen helyeken a *piactér parkirozása.*

13. A Varga-patak *befödése* a Ferenczi István előtti hidtól le a másik hidig és a tejpiaz és gyümölcspiaz oda áthelyezése, esetleg sétátérnek használása.

14. A Barátok temploma előtti tér *szabályozása és parkirozása.*

15. A *fapiac térré áthelyezése* a barompiaz-térre és előbbinek szabályozása és parkirozása; a gabona és egyéb áruipiac ide áthelyezése.

16. A Kossuth-utczai vámtól a kápolna felé a baloldalon aszfalt járda létesítése. (Róka város.)

17. A *vágóhid átalakítása* a modern követelményeknek megfelelőleg.

18. Egy *gőzfürdő létesítése* — higiénikus szempontból — a város által vagy részvényársaság által.

19. Az *utczák öntözése és rendszeres takarítása, seprése, stb.*

Ha mindegy kívánni valók teljesedésbe mennek, akkor a városnak más formája lesz, mások az egészségi viszonyok, a jólét s akkor a város beilleszkehdneik a *modern városok* sorába. Adja Isten!

Törvényhatósági közgyűlés. Udvarhely megye törvényhatósági bizottsága folyó hó 16 ikán délelőtt 9 órakor rendkívüli közgyűlést tart. A közgyűlés a hivatalos előterjesztések rendjén Dr. Demeter Lőrincz főszolgabíró nyugdíjazási ügyével is foglalkozni fog. A tárgysorozat ezenkívül mintegy 30 községi ügyből áll.

Szabadságolás és helyettesítés. A vallás-és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur *Rhedei János* kir. tanfelügyelő részére e hónap 4-étől kezdődő hat heti szabadságot engedélyezett s ezen időre a tanfelügyelői hivatal vezetésével és a tanfelügyelőnek a közigazgatási bizottságban való helyettesítésével *Chalupka Rezső* kir. s. tanfelügyelőt bízta meg.

Az anyakönyvi hivatal féléve. Székelyudvarhely városán a folyó év első felében született 49 fiu és 50 leány, együtt 99. Ebből halva született 1 fiu és 2 leány, együtt 3. Törvénytelen 1 fiu, elismert 5 leány. Meghalt az 1910. év első felében 63 férfi és 40 nő, együtt 103. Ebből kórházi idegen 24 férfi és 6 nő, együtt 30. Tehát a szaporodás 26 egyén. Házasságot 34 pár kötött.

Halálozás. Csokfalvi *Raffaj Domokos* unitárius lelkész és esperes hosszas szenvedés után f. évi július 6 án délután 1 órakor, 68 éves korában meghalt. Negyvenhárom évig volt hűséges hitvestársa nejenek; 45-ig lelkipásztor az ujszékelyi egyházközségnek és muukás a közügyek terén; 17-ig jegyző és 19-ig esperes a székelykeresztúri egyházközségben; 34-ig az egyházi főtanács tagja stb. Életemben a sok megpróbáltatást az Ur szolgáljához méltó békességgel viselte. Végórája közeledtekor is azon megnyugtató érzés batotta át, hogy hivatása tudatában, a reá bízottakat pontosan teljesíteni mindig törekedett. Temetése Ujszékelyen 8 án történt meg nagy részvét mellett. A kiérdemelt köztisztelet kegyelettel fogja őrizni emlékét.

Fejérdi *Kelemen Györgyné* szül. *Ambrus Karolina* életének 48-ik, boldog házasságának 27 ik évében, folyó hó 5-én este fél 8 órakor hosszas és kínos szenvedés után, jobblétre szenderült. A megboldogultban Kelemen György építész szeretett jó feleségét, gyermekei pedig gondos édesanyját vesztettek el.

Pályázat egy iskola tervének elkészítésére. A székelyudvarhelyi református kollegium előjárósága új iskolaépülete vázlatos tervének beszerzésére pályázatot hirdet. A pályatervet 1:200 léptékben készítendő. A tervezethez köbtartalom szerinti számított költségvetés és műleírás melléklendő. Az építés összes költségei a 330 000 koronát meg nem haladhatják. A pályatervet jelzés levéllel együtt folyó év szeptember 15. déli 12 óráig nyújtandók be az iskola igazgatóságához. Első díj: 1500 korona, 2-ik díj 800 korona. Ezenkívül egy, esetleg több nem díjazott tervet 400 koronáért meg fog venni a kollegium.

Kitiltott ujság. Fekértünk az alábbi sorok közlésére. Jegyzőkönyvi kivonat Lovétén 1910. július 3-án a közei képviselőtestületnek rendkívüli közgyűlése alkalmából felvett jegyzőkönyvből. Határozat: Képviselőtestület a község részére ezideig járatott „Székelyudvarhely” című lap előfizetését ezennel beszünteti. Indokolás: Képviselőtestület a székelyudvarhelyi Csinó e tárgyban hozott határozatának indokait magáévá teszi. Elekes Nándor kjegyző, Mihály István elnök. Hitelesítjük: Mihály András, Fazakas Imre.

Bajok a telefon körül. Általános immár a panasz, hogy a telefon körül olyan bajok merültek fel, melyeknek orvoslását elodázni nem lehet. Bizonyára első sorban a vezetékben van a hiba, amennyiben számos előfizető a hang halk, alig érthető voltát panasolja. A kapcsolótáblában és mellette is hiba van. A jelzőkészülék magától mindegyre leesik, s az előfizetőt így ok nélkül szólítják a telefonhoz; a kapcsolás késedelmes, s amennyiben az megtörtént, számos esetben negyedóra mulva is még mindig megvan a kapcsolás. Elképzelhető tehát az az öröm, mely ilyenkor úgy a beszélgetni akarót, mint azt, ki a beszélgetést elvégezte, s így a csengője ok nélkül szól, elfogja. Sürgős intézkedésre van szükség, hogy a bajok orvoslásának. Első sorban pedig az orvoslást fent a hivatalos helyiségben kell megkezdeni, mert ha az a helyiség az iparfelügyelő hatáskörébe tartozna, immár rég kitelepítette volna a telefon- és távirahivatalt, lévén az egy gyarló, szűk, sötét, bűzös helyiség, hol napi munkája elvégzésére egy tisztviselőt kényszeríteni megengedhetetlen bűn és olyan lelkiismeretlenség, mely joggal hívja ki a kritikát. Nincs kétségünk, hogy az igazgatóság minden irányban sürgősen megtalálja a bajok orvoslását.

Műkedvelői előadás. A múlt vasárnap a Budapest-szálló színháztermében rendezett műkedvelői előadás szép erkölcsi sikerrel folyt le. A műkedvelők valamennyie igyekezett a rábizottaknak megfelelni és ez sikerült is. Azonban az estély anyagi oldaláról olyan értesítést vettünk, mely a bukást jelentti, így tehát ez volt az első műkedvelői előadás Székelyudvarhely, mely deficizzel járt. Ugyanis az

estély kiadása 300 korona, míg a 19 korona áru belépőjegyekből csak 230 korona folyt be, noha az előadás telt ház előtt ment. A sófalvi leégettek tehát elestek a részben az ók javukra rendezett estély jövedelmétől. Egyébként az estélyen felülfizettek: Gróf Mikes János 2 kor 60 fill., Tamás Albert 2 kor., Gaskó Béla 1 kor 20 fill., Gáspár Ferencz 1 kor., N. N. 60 fill., Hajdu András 20 fill., Terebessy Lajos 20 fill., Benedek Károly 20 fill., Dániel Dánesné 40 fill. Összesen 8 kor. 40 fill.

A Gyermekek nap eredménye. Felkértünk a következő számadás közlésére. Udvarhelyvármegye közönsége körében az Országos Gyermekevédő Liga javára megindított gyűjtés eredménye községenként a gyűjtődivék száma szerinti sorrendben a következő:

I. Udvarhelyi járás.

1. Alsósfalva	—	—	120 kor.
2. Felsősfalva eredménytelen	—	—	—
3. Atyha	—	—	—
4. Bikafalva	—	—	370
5. Hodgya eredménytelen	—	—	—
6. Oczfalva	—	—	—
7. Agyagfalva	—	—	329
8. Bögöz	—	—	934
9. Décsfalva eredménytelen	—	—	—
10. Mátisfalva	—	—	270
11. Székelymagyaros	—	—	—70
12. Farczád	—	—	3—
13. Sükő	—	—	2—
14. Lengyelfalva	—	—	2—
15. Bogárfalva	—	—	434
16. Farkaslaka	—	—	678
17. Nyikómalomfalva eredménytelen	—	—	—
18. Szentlélek	—	—	547
19. Arvátfalva	—	—	314
20. Felsőboldogfalva	—	—	275
21. Patakfalva	—	—	140
22. Fenyéd	—	—	3—
23. Küküllőkeményfalva eredményt.	—	—	—
24. Méréfalva	—	—	—
25. Székelyhetlenfalva	—	—	—
26. Korond	—	—	490
27. Oroszhegy eredménytelen	—	—	—
28. Parajd	—	—	1320
29. Szentegyházasszafalu	—	—	940
30. Kápolnásfalva	—	—	—70
31. Béta eredménytelen	—	—	—
32. Vágás eredménytelen	—	—	—
33. Székelydobó eredménytelen	—	—	—
34. Firtosváralfa	—	—	—
35. Kecetkisfalud	—	—	1—
36. Székelypálfalva	—	—	494
37. Kadicsfalva	—	—	5—
38. Székelyfancsal	—	—	162
39. Székelyszentkirály	—	—	148
40. Tibód	—	—	1—
41. Ülke	—	—	—20
42. Székelyszenttamás	—	—	170
43. Zetelaka	—	—	934
44. Székelyvárság	—	—	625
Összesen			11554

II. Homoródi járás.

45. Bardóc	—	—	6— kor.
46. Erdőfüle	—	—	942
47. Olasztelek	—	—	222
48. Felsőrákos	—	—	460
49. Homoróddalmás	—	—	440
50. Homoródbene eredménytelen	—	—	—
51. Homoróddaróc	—	—	1105
52. Homoródszentmárton	—	—	180
53. Abásfalva	—	—	1—
54. Homoródkeményfalva eredményt	—	—	—
55. Lókod	—	—	125
56. Homoródjánosfalva	—	—	392
57. Homoródszentpál	—	—	898
58. Homoródszentpéter	—	—	—84
59. Recsenyéd	—	—	102
60. Városfalva	—	—	612
61. Ábránfalva	—	—	426
62. Homoródszentlászló	—	—	320
63. Miklósfalva	—	—	384
64. Sándortelke eredménytelen	—	—	—
65. Jásfalva	—	—	104
66. Kányád	—	—	140
67. Petek	—	—	269
68. Biharcsfalva	—	—	4—
69. Magyarhermány	—	—	504
70. Kisbacson	—	—	8—
71. Gyepes eredménytelen	—	—	—
72. Homoródsremete	—	—	204
73. Kénos	—	—	—50
74. Telekfalva	—	—	—90
75. Lővéte	—	—	1238
76. Homoródujfalu eredménytelen	—	—	—
77. Karacsonyfalva	—	—	—
78. Oklánd	—	—	1090
79. Bágy	—	—	140
80. Ége	—	—	—40
81. Székelydalya	—	—	—80
82. Székelymuzana	—	—	140
83. Székelyderza	—	—	180
84. Székelyszombor	—	—	5—
85. Székelyszaldobos eredménytelen	—	—	—
86. Vargyas	—	—	—
Összesen			13351

III. Székelykeresztúri járás.

87—90. Székelykeresztúr	—	—	2774
91. Bordos	—	—	1—
92. Csöb	—	—	—60
93. Szentdemeter	—	—	2—
94. Rava	—	—	—50
95. Bözd	—	—	440
96. Bözdüjfalu	—	—	306
97. Erked	—	—	460
98. Etéd	—	—	869
99. Kúsmód eredménytelen	—	—	—
100. Fiafalva	—	—	140
101. Magyarfelek	—	—	162
102. Szederjes eredménytelen	—	—	—
103. Bencséd	—	—	154
104. Csehótfalva	—	—	160
105. Kobátfalva	—	—	714
106. Tarcsafalva	—	—	172
107. Székelyszentmihály	—	—	235
108. Kőröspatak eredménytelen	—	—	—
109. Kisgalambfalva	—	—	—
110. Nagygalambfalva	—	—	1—

Sz. 260—1910. vhtó.

Árverési hirdetés.

Alulírott bir. végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az oklándi kir. járásbírósnak 1910. évi Sp. II 150/10 sz. végzése következtében Dr. Hinkelér Ernő ügyvéd által képviselt Hegyi Péter baróthi lakos javára 60 kof. s járulékaik erejéig 1910. évi április hó 30-án fogantatott kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 620 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 2 ló, 10 bányu, 1 szekér nyilvános árverésen eladottnak.

Mely árverésnek az oklándi királyi járásbírósnak 1910. évi V. 156/2. számú végzése folytán 60 korona tökélettelés ennek 1909. évi november hó 30-ik napjától járó 5% kamatai, $\frac{1}{3}$ % váltódíj és eddig összesen 93 kor. 24 fillérben bíróságilag már megállapított költségek erejéig, Bibarczfalván alperesnél leendő megtartására 1910. évi július hó 19-ik napjának, délelőtti 10 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legelőbbet igénynek, szükség esetén becsáron alól is el foguak adatni.

Amennyiben az előverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi XL. t.-cz. 120 §. értelmében ezek javára is elrondeletetik.

Kelt Oklánd, 1910. évi július hó 6-án.

Pollák Ignác, kir. bir. végrh.

Uj butorraktár!

Székelyudvarhely, Batthyányi-tér 12. sz. a.

A n. é. közönség becses tudomására adom, hogy a fenti sz. alatt a mai kor igényeinek megfelelő modern

butorraktárt és kárpitosműhelyt

rendstem be, hol a butorkereskedéshez tartozó mindenféle cikkek beszerezhetők és megrendelhetők. Minden törekvésem mint eddig, ezután is oda irányul, hogy tisztelt vendőmet a legnagyobb pontosággal s lelkiismeretkiszolgálással. Kinek butorszüksége van, ne mulassza el raktáram megtekintését, hol alkalma lesz meggyőződni, hogy butorszükségletét itthon is fedezheti teljes garancia mellett.

A nagyközönség becses pártfogását kérve, mert ezáltal polgári kötelességet is foguak teljesíteni, vagyok kiváló tisztelttel!

Balázs Károly,
esztergályos és butorraktáros.**Faeladási hirdetés.**

Homoródbene község közbirtokossága nyilvános szó és zárt írásbeli árverésen eladja Udvarhelyvármegyében Homoródbene község határán fekvő „Staudenvald“ nevű legelőjén levő 231 drb. 65—160 cm. középméretű tölgyfáját, melynek fatömege 26.2 m³ vasuti talpfa, 127.1 m³ II. osztályu, 647.2 m³ I. osztályu fűrész-áru és 3462.3 m³ tűzfát teszen ki a tövön a legelőn. Az eladandó famennyiség a helybeli vasuti állomástól mintegy 3 kilométer távolra fekszik, melyhez elég jó mezei ut vezet. Kikialtási ár 16100 korona, melynek 10%-a bánatpénz képpen leteendő. Az árverés f. évi **augusztus 4-én d. e. 10 órakor** Homoródbene község-házánál lesz megtartva. Árverési és szerződési feltételek a község elöljáróságánál és a székelyudvarhelyi m. kir. járási erdőgazdagságánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Homoródbene, 1910. évi július 3.

Benedek Ferencz,
jegyző.Schuller János,
elnök.**MEGHIVÓ.****Klein Zsigmond budapesti fakereskedő cég
székelyudvarhelyi fatelepe, zetelaki és varsági
vállalati betegsegélyző pénztárának**1910. évi július hó 17-ikén, határozatkép-
telenség esetén 1910. évi július hó 24-ikénSzékelyudvarhely, Klein Zsigmond fatelep irodahelyiségében, délelőtt 9 órakor
az O. M. B. P. 27216—1910. III. számú rendelete folytán

megtartandó

rendkívüli közgyűlésre

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó és a jkvi hitelesítők kijelölése.
2. Határozathozatal a követendő orvosi rendszer kérdésében. (1910. évi XIX. t.-cz. 133. §.)
3. Indítványok.

Székelyudvarhely, 1907. évi július hó 7-én.

Az elnök.

HOMORÓD gyógy-fürdő

Udvarhelymegyében.

(30 évre bérbevéve.)

Ajánlom a mélyen tisztelt fürdőző közönség különös figyelmébe.

Homoród-fürdő „Klotid“ főforrása a continens legvasdusabb, alkalikus ásványvíz forrása, nagy radio aktivitással. Van 5 különböző összetételű ivó ásványvíz forrása. Külön 2 női, 2 férfi hideg tükörfürdő ásványvíz forrása 14 és 17.5 fok melegek. Forrásait újból foglaltattam, s a fürdők víze is megerősödött, megbővült. Melegfürdők szaporítottattak. Minden ház-épület kijavítottat, külső, belső berendezések, szobák felszerelése szaporítottat, megfestetett, szóval egészen másná. Újjáalakítottat, nem kimélve költséget, fáradságot!

Homoród-fürdő 790 méterre fekszik a tenger színe felett s így mint magaslati gyógyhely is különös figyelemre méltó, gyönyörű nagy fenyeszek közepette, szélőt, portól védett gyönyörű völgyben fekszik. Állandó, mérsékelt nedves (ezondus levegő) időjárás!

Orvosilag ajánljatik: általános vérértéktelenség, sápkór, görvély, Basedow kór, légzőszerveknél, hólyagnak, hüvelynek, friss vagy hurutos bántalmak, fehér folyás, vesebajok, női altest bajok, fájdalmas, rendetlen havazás, méh elhajlás és ezekből származó magtalanság, gyermektelenség, idegesség, ideggyengeség, Naurasthénia, általános testi gyengeség, hosszas betegségből üdülőknél, elgyengült és koros férfiaknak és nőknek. A külön szénsavval telített melegfürdők szív-bajosoknak, csúsz és köszvényben szenvedőknek, vérkeringési zavaroknál kitűnő hatású.

E betegségeknek a **gyógyulás** — a vizet és fürdőt rendszeresen orvosi rendelet szerint, megfelelő ideig használva — **elmaradhatatlan!** Bámulatra ragadó, mit bizonyítanak a sok és számtalan elismerések és orvosi bizonyítványok.

Szórakozásokat keresők: egészségeseknek, hivatalban kifáradott, kimerültek, testi-lelki megújodást nyerne, s megelégedettek lesznek az aetherileg tiszta levegőben. Páratlan ivó- és fürdő vizet használva! Számtalan sok közeli és távolabbi kiránduló helylél! Vadászat, Pisztrang tenyésztésű patakokban halászat! Pár kilométernyi séta utakkal. Árnys fenyesekben, pihenő helyekkel. 3 Tennis-, Krokett pálya. Gyermekeknek: Ringli Spiel, automaták, torna eszközök, kugli, táncztanítás, szépaég stb. Versenyek, népi ünnepek, unitárius bucsu, zsenge szentelés, katolikus kápolna, ref. istentiszteletek.

Térzenét naponta kétszer 2—2 óráig, az

Nagysolymosi Koncz Armin,
gyógyszerész, nagybirtokos, fürdőbérliő.

ujjonnan szerződött, 14 tagból álló **Kosztai Lajos** tordai, Székelyudvarhely városában megtelepedő, cigányprimás vezetése alatt, kitűnően és újból szervezett zenekara szolgáltatja, naponta kiadott program szerint.

A nagyvendéglőt **Sükösd Miklós** a székelyudvarhelyi első szálloda „Budapest“ bérliője látja el, kinek kitűnő magyar konyhája, elismert tiszta és zamatos borai vannak és főképpen méltányosan olcsó, szabályrendeletilleg megszabott árai, kiválóan finom előzékeny modora és kiszolgálásával bizonyosan minden fürdő vendégemet a legnagyobb mértékben kielégítendő, mi a fő czélom nekem is. Egy adag ebéd házhoz elhordva — melyből ketten ehetnek — naponta 3 féle és csütörtökön meg vasárnap négyféle naponta 2 kor. 60 fill. csak.

Szobák árai: bebutorozva a szükségesekkel ágynemű nélkül napi 1 K. 50 fill.-től 2 K.—2 K. 50 fill. s az új erkélyes szobák 5 kor., szép nagyok, erkéllyel. Konyhás lakások is vannak! Szoba tisztító asszonyok, mosónékről gondoskodva van. Fürdő orvosa **Dr. Burnáz Imre** ur, kinek kézi gyógyszertára van és mint állandó fürdő orvos, igen jó tapasztalatokkal bír.

Szobák, lakások — azonnal s előre megjelölés nélkül. Szobánként 20 korona előleg küldendő.

Van posta, távirda, telefon. Állandó kocsi közlekedés. Mérsékelt áru fiáker helyben. Később automobil közlekedés Székelyudvarhely és Csikszereida között Homoród Lobogón keresztül. Fuvarosok kirándulásokhoz. Bazár, szatolcs bolt, borhely, fodrász, fényképész stb.

Földény — 1-ső jul. 1—31, 11-ik aug. 1—30, mikor előre szobák ki nem adhatók! Hogyha ez időközben szobák üresednek, hetenkénti időre is kiadottnak.

Utazás vasuton naponta 3-szori érkezés és indulás. Legjobb a reggel és déli érkezés.

Vasutra, megrendelésre kocsiam küldöm székelyudvarhelyi állomásra, honnan másfél óra alatt gyönyörű erdőn s hegyen át a meglepő szép völgybe Homoródra érkezik az utas, hol szívesen várt és fogadott vendégként fogadtatik, az utas vagy fürdő vendég.

Prospektusokat vagy fürdő leírást és bővebb felvilágosításokkal készségesen szolgálók.

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságú PORTLANDCEMENTET ajánl olcsó áron a

PORTLAND CEMENTGYÁR BRASSÓ

Itt helyben kapható RÖSLER és GÁBOR cégnél.